

Yiten babanın ardından yazmak

Yükte hafif pahada ağır kitaplarıyla tanınan Orçun Türkay, "Tunç Bey" adlı anlatısında yitirilen babanın geçmiş zamandaki izini sürüyor. Nitelikli her yapıt gibi Türkay'ın anlatısı da zengin ve yoğun bir okuma deneyimine çağırıyor okuru.

NEDRET ÖZTOKAT KILIÇERİ

zünden babayla geçen ortak zamandan anlık görüntüler hastane odasındaki o dört vuruşu anımsama çabasına eşlik eder.

ZAMANIN MATEMATİĞİ

Metin boyunca süren anımsama, okuru beklenmedik bir biçimde metnin matematiğini çözmeye çağırır: Yazar, babasının muhasebeciliğinde payı olduğunu düşündüğü sayı takıntısına benzer biçimde kendi göbeğine bir üç kez, bir dört kez vurarak zihinsel bir yolculuk gerçekleştirir. Metnin özü budur. Ancak "Ha üç, kez ha dört kez, ne fark eder ki" diye sürekli sorgulamasına karşın, bu âni, "yazması başka bitiş bambaşka acı veren uzun upuzun bir tümce" olarak yazıya aktarırken okuru yalnızca "yazı"nın kodunu değil, anlatıyı bir bakıma yöneten "zamanın matematiğini" de çözmeye çağırır:

"Elime dört kez vurdu. Bir bizim olduğumuz yeşil olduğumuz odada, sol eliyle sağ elime. Bir bizim yeşil olduğumuz odada, 'ben Tarzan'ım ormanlar kralı' dedikten sonra, sol eliyle sağ elime, şimdi kendi göbeğime vurup anımsamaya çalışıyorum da sanırım dört kez vurdu" (s. 9). Anlatıyı başlatan bu tümce metni oluşturan yirmi bir bölümün her birinde farklı biçimlerde yinelenir. Tırnaklarını o gecedan beri dört kez kestiğim sağ elime... Dört kez vurdu" (s. 25). Bir sayma takıntısına kapılmışım gibi anımsamaya çalışıyorum da Elime, öyle avutmak istercesine değil, biraz sertçe, dört kez vurdu" (s. 27). Anımsama isteği, çabası ve edimi metin içinde sayıların ve yinelemelerin eşlik ettiği bir işleklik (ritim) kazanır.

Yineleme olgusu yalnızca anlatsal düzlemde değil, metni oluşturan yirmi bir parçanın düzenlenişinde de belirgin bir özellik olarak belirir. Bölümler "1.Kez, 2.Kez, 3.Kez/ 1.Kez, 2.Kez, 3.Kez, 4.Kez" başlıklarını taşıyan birer

sayfalık altı kesitten oluşur. Bu kısa âni anımsamaya girişen zihinsel hareketi yazı da izler ve metin bu biçimde bölümlenir. Böylece yazar-anlatıcının belleğinde ve benliğinde yer etmiş, dolayısıyla duyu mantığına göre "düzensiz bir düzende" aktarılan anılar gibi metin de kesintili, yinelemeli, kopuk kopuk durmakla birlikte, anlatı mantığı içinde eklenilen bir bütün olarak belirir. Güçlü bir mantık yapısını izler anlatı. Zihnin anımsama sürecine özgü atlamalı, geriye dönüşlü sözde dağıntı yapısına öykünen anıların yazıya aktarımı, matematiksel kesinliği olan, kendine özgü bir kurguda gerçekleşir. Yinelemeler, yarıda bırakıldıktan sonra geri dönülen ayrıntılar, yeniden ele alınan öğeler okuru anlatının temel mantığını kavramaya yöneltir. Okuma, parçalar arasında ilişkileri bulmaya, araları doldurmaya dayalı zihinsel bir edime dönüşür; tıpkı yazar-anlatıcının metin boyunca yaptığı gibi...

ANLAMLAR EVRENİ

Anlatının ana eksenini kuran "babanın sol elinin oğulun sağ eline dört kez vuruşu", metin boyunca iki yönlü bir ilerlemeye açılır. Sol el üzerinden babanın hikâyesi aktarılırken sağ el, Oğul'u anlatır. Babanın sigara içtiği, kuşu andıran kıvrık imzasını attığı, bir maçta türken oğlunu tuttuğu, delikanlı oğlunun saç tıraşını beğendiğini ifade ettiği eldir örneğin; Oğul'un sağ eli ise bu metni yazarken kurşun kalemi tutan, babasına doğum günü armağanı olarak acemi bir portresini çizdiği, babasının ölümünden sonra beş kez tırnaklarını kestiği eldir. Baba ve oğulun son fiziksel temasını sağlayan iki el birer aktöre dönüşerek öznel oldukları hikâyelerle hem anlamsal hem de kurgusal düzlemlerde işlev üstlenir.

Ölüme teslim ettiğimiz sevdiklerimize son kez dokunduğumuz sayısız kez

belleğimizde sorgulanıp kurgulanarak olası anlamlarının kurcalanması, çoğumuzun yakından bildiği bu zaman ve uzamda "asılı kalmış" ânin kişisel belleğimizde bir yere oturtulma çabası, Orçun Türkay'ın anlatısında yazınsal bir deneyime dönüşmüştür. Bir yandan anımsayan zihnin hareketleriyle yazma sürecini kurgulayan, diğer yandan yazar-okur arasında (hastalık ve ölümden kaynaklanan) kırılma noktaları örülü bir ortak alan oluşturan bu anlatı, kayba bağlı kaçınılmaz "yas" izleğini, metin ufkunun berisinde ve ötesinde ama asla tam orta yerine yerleştirmeden, ölçülü biçimde duyuruyor. Babayla yaşanmış anıların verildiği öznel söylemin anlatıcısı olan yazarın anıları aktarma biçimine egemen olan zihinsel akış, duyguların değil, yaşanmışlıkların yönünde ilerliyor. Bu da okuma deneyimini naif bir özdeşleşmeden çok, baba-avlak ilişkisi gibi girift bir veriyi anlamlandırma çabasına dönüştürüyor.

Nitelikli her yazın yapıtı gibi Orçun Türkay'ın anlatısı da çok zengin ve yoğun bir okuma deneyimine çağırıyor okuru: Her şeyden önce zamanla ilişkimizi düşündürüyor. Sahip olduğumuz bir zaman var mıdır, zaman içinde yer aldığımız anların ne kadarlık bir toplamıdır, yaşanmışlığın zaman şimdinin neresindedir? Orçun Türkay'ın okura sunduğu anlam(lar) evreni, diğer anlatılarından gelen göstergelerle okurun kavrayışının sınırlarını sürekli olarak yeniden belirleyen, tek yüzeyle anlam yapısına indirgenmeyi reddeden, dolayısıyla dönüp dönüp baştan okunma isteği uyandıran bir metin üzerinden kaybı düşünmeye ve içinden kolay kolay çıkmak istemeyeceğimiz ve son noktasını asla koyamayacağımız bir okuma deneyimine davet ediyor. ■

Tunç Bey / Orçun Türkay / Yapı Kredi Yayınları / 64 s.

Orçun Türkay'ın yeni yayımlanan yapıtı Tunç Bey özyaşamöyküsel bir anlatı. Metinde yer alan göndergelerin (özel adlar, tarihler, nesne ve olayların) gerçek olmasıyla anlatı, Orçun Türkay'ı tanıyan ya da tanımayan okur için metin içi izleri sürdürerek "anlatı" ve "kişisel deneyim" arasında kaçınılmaz ve doğrudan bir bağ kuruyor. Ancak bu "doğrudanlık" okumayı sıradanlaştırmıyor. Tersine, "yaşanmış" ile "yazılmış" arasındaki doğrudan bağ çok özel bir "yazı" deneyimine açılarak babanın kaybının ardından yazılmış bir anlatıyı yazınsal bir nesneye dönüştürüyor.

29 Kasım 2017 Perşembe gecesi saat ona doğru yoğun bakım odasına doktorlar, ağırbaşlı babanın yanına anne ve oğulu alır; ayrılmalarına yakın baba oğlunun eline büyük olasılıkla dört kez vurur, "Haydi tamam artık" ya da "Eye dönün" ya da "Buraya kadarmış" dercesine, belki bilinçli, belki de "öylesine", çok sert değil, öyle öfkeli de değil, belki biraz ayarı kaçmış bir dokunuştur bu. Anlatı boyunca oğulun anımsamaya çalıştığı bu temasın süresi doğallıkla çok kısadır; oysa anımsamaya çalışırken kırk yıllık bir hayatın özel anları çıkıp gelir zihne: Baba oğulun birlikte gittiği ilk maç, ilk film, babanın oğluyla olan ilişkisi, kimi zaman çatışmaları, oğlunu koruma güdüsü, oğluna küsmeleri, onu merak edışı, bu derin bağın niteliği, Tunç Bey'in eş-dostuna takılmaları, şakaları, zevkleri, uğraşları, huyları, gençliği, hastalığı, eşi ve kendi ebeveyniyle olan ilişkisi... Kısaca oğulun gö-